

Homosexualiteturin er komin fyrri at verða – eisini í Føroyum

Regin Eikhólm

Eftir er bert at finna ein hóskaði froyiskan nomenklatur á økinum

Í gomlum døgum vóru tey hetrosexuella tey normalu, og tey sum ikki vóru tað máttu halda lágan profil. Sæð við tåtíðar eygum var hetta vælskiljandi, tí sum mest mátti koma undan – bæði hjá fólki og fæ.

Seinni broyttist hetta, betri tíðir við meira fjøltáttaðum arbeiðsmarkna, so fólk kundu flyta frá bygd til bý, har tann frílynta eksistensialisman so smátt hevði fingið fótastefið, ið gjørdi tað møguligt hjá tí einstaka við egnum vilja og ábyrgd at realisera seg sjálfan í verki.

Henda fatanarbroyting í tilverustevnuni viðfórði eitt moralskt skisma í tí froyiska samfelagnum, ið eftirfylgjandi gav mongum moralskt hævðubryggj. Tað góða gamla sentralstýrda frá í erva av, sum flestu froyingar eru uppaldir við, hevði nú fingið moralska kapping frá tí meira frí-

lyntu eksistensialismuni, ið gjørdi upp við ella í besta fall flutti tað siðbunda átrúarliga molar-kodeksið.

Hvør eigur lívsins rætt?

Man kann siga, at báðir partar hævdu/hava rætt, men út frá ymiskum premissum, men hvussu koma vit víðari. Hans A. Djurhuus (1883-1951) yrkir so tankavekjandi um ymisleikar í: “Tey standa og vagg”, um Dáan (ókrút) sum dittaði sær at vaksa upp millum hini Øksini (nyttuplanta).

- 1 *Tey standa og vaggja og tráa á akrinum standandi øks og deila hin hjartoygda dáa, ið upp millum teirra vóks:*
- 2 *“Vit áttu at plága og pínt teg og altíð at stungið tær skør, vit áttu at køvt teg og týnt teg, tú stendur á okkara jørð.*
- 3 *Og alla tøðuna ást tú – og royndi at gera mein.*
- 4 *Og altíð so prangandi stóðst tú –tú voldi, at at vit eru sein.”*
- 5 *Men dáin stendur í iva,*

og hann hevur ymsan lit: *“Eg havi væl loyvi at liva her líka so væl sum tit.”*

Yrkingin er helst ein áminning til okkum um, at fyrri skaparinum eru vit javtstillaði og við ábyrgd fyrri hvørjum øðrum.

Kærleikin hevur mong andlit

Taka vit til eftirtektar, at homosexualitetur er reellur, t.v.s. at hann er ein immanentur ella ein íbúgvandi eginleiki hjá tí samkynta, so hava tey samkyntu eisini uppiborið virðing fyrri tí tey standa fyrri, og at tey eisini fáa ein sjálvstøðugan nomenklatur fyrri teirra lív og eksistens.

Annars hevur homosexualitetur sum so onki við “kynið” at gera. “Kynið” er eitt somatiskt fyribrygdi og verður avgjørt millum beinini, meðan tann sexuella orienteringin er eitt psykiskt fyribrygdi við støði millum oyri. Kærleikin harafturímóti verður ofta settur í samband við hjarta –

so einfalt er tað? **Hjúnalag og parlag** Á froyiskum merkir hjúnalag, hjúnaband ella gifta: “løgfest samband millum mann og kvinnu”.

Tað er tí ikki í tráð við froyiskan hugsunarhátt og málburð, tá KVF ferð eftir ferð tosar um hjúnaband og giftu í sambandi við samkynt.

Heldur átti at verði funnið fram til ein hóskaði nomenklatur fyrri tey samkyntu, eitt nú parlag ella líknandi hugtak, so vit sluppu undan at provokera hjúnabandið millum mann og kvinnu, sum fyrri mongum froyingi er gudagivið og heilagt.

Vit hava fimm brúðarvísur, sum allar eintýðugt vísa til hjúnabandið millum mann og kvinnu og avkom. Tann elsta er útvið 400 ára gomul. Skal tað framvegis geva nakra meining at kvøða eina av teimum verandi brúðarvísunum, so skal “hjúnabandið” framhaldandi vera í hetrosexuella regi – altso millum mann og kvinnu. Tey homosexuella kunnu saktans fáa teirra egnu visu til teirra parlag, um tey ynskja tað.

Málslig antireaktión

Fleiri av antireaktiónunum í Føroyum ímóti samkyntum eru mest

av málsligum slag. Eitt nú tá man í miðlunum – serliga í KVF - lýsir tey homosexuella við at fara inn á økið hjá teimum hetrosexuella og (miss)brúka teirra hugtøk so sum hjúnaband og gifta.

Man kann gott kalla ein hest fyrri eina kúgv, men tað er ópraktiskt, segði gamli Aristoteles. Ella sum Piet Hein sigur tað: “Den som låner vid og sjæl fra anden, forskriver sig til fanden, thi den der ikke er sig selv, er heller ingen anden”.

Hugtøk sum í øldir eintýðugt hava verið brúkt í hetrosexuella samanhangi, og sum hava ein átrúnaligan aura yvir sær, eigur man at virða og ikki missbrúka ella blanda saman.

Sjálvt nú í valstriðnum merkist hetta, so lat okkum kalla ein spaka fyrri ein spaka og finna fram til ein hóskaði nomenklatur, sum vit øll kunnu liva við!

P.P. Ein gongd leið kundi verið at útskriva ein kapping um evnið og harvið eisini ríka móðurmálið?

22.08.2015

Tann sum er reinur kastið tann fyrsta steinin

Sólborg Dulavík

Hesi orð renna mær í huga, tá ið eg læs greinina hjá Jógvan á Lakjuni, lögtingsformanni, í Norðlýsinum.

Hann byrjaði við at siga, hvussu leingi hann hevur verið í lögtinginum, og hvussu væl teir hava arbeitt, og at viðurskifti okkara við Danmark, og tað hevur borið til at samstarva við allar flokkar, uttan at gera seg inn á okkara kristna mentanararv og tey grundleggjandi virðini, sum samfelag okkara altíð hevur bygt á.

Eg eri kanska so nógv eldri enn tú, men rembingar hava sanniliga verið fyrr og upp gjøgnum tíðirnar.

Fara vit aftur til tá ið tín samkoma var stovnað í Føroyum, so vóru tað eingilsmenn, sum komu við nýggjum kristnum boðskapi,

har aldargamla kirkja okkara hevði sínar røtur.

Men tað var ikki gott nokk, teir vildu ikki ein gong inn í kirkjuna.

Og tað vóru ikki vøkur orð, sum abbi tín slongdi eftir teimum, sum fóru í kirkju.

Tað vóru fleiri dømir um teirra máta at gera seg inn á kirkjuna.

Tey sum nú vóru í brøðrasamkomuni vóru ikki longur vígd í kirkjum, børn teirra vóru ikki konfirmerað, børnini ikki borin til dóp-in.

So kom ikki og sig, at tað altíð hevur gingið so væl.

Eg eri vaksin upp saman við 9 systkjum. Mamma og pápi vóru bæði trúgvandi, og tey høyrdu til kirkjuna og heimamissionina.

Ongantíð høyrdu vit tey ilskast inn á tað nýggja, sum var komið, og noktaðu okkum ongnatið at fara á útíð, og sáaðu sostatt ikki ilt móttvegis tí nýggja.

Vit hævdu eitt trygt og gott heim.

Eg kenni nógv fólk innan fyrri fleiri samkomur, eisini brøðrasamkomuna.

Men eg var rættiliga skelkað, tá ið eg siggi, hvussu tú útleggur tað, sum skal ganga fyrri seg, um LGBT skulu fáa teirra rættindi.

Og sáar tú hetta í tíni børn, so vil eg pástanda, at tað er ikki til tað góða fyrri tey.

Eg orki ikki at greina tað sundur, tí tað er so óhugnaligt og ljótt, sum tú kastar eftir teimum, sum hava verið forfjónað í øldir.

Men tú nertir ikki við aðrar broytingar.

Til dømis hjúnabandskilnaður, sum ikki er ókendur hjá teimum flestu familjum.

Og tey sum liva saman uttan at vera gift, hvat við teimum? Og Gud hevur kortini vælsignað tey við at geva teimum fleiri børn!

Tá ið tú ert so vælbjargaður, hví

langar tú bara eftir nøkrum fáum?

Ert tú bangin fyrri at missa stemmur?

Tá nú LGBT hevur fingið nøkur rættindi, so er ikki mark fyrri, hvat tú og tey, ið halda við tær, kasta eftir teimum, og siga allar ræðuleikar, sum fara at henda, og at samfelagið verður brotið niður. Sannleikin er tann, at fyrr var ikki livandi hjá teimum samkyntu, og eg veit, at fleiri vóru illa happað, ja so illa, at tey vórðu noydd at rýma av landinum.

Og eg dugi ikki at siggja annað enn, at tú traðkar á tey. Er tað kristin kærleiki til næstan?

Tað er skylda okkara, tí tað stendur í bíblinuni: Dømi ikki, fyrri at tú sjálvur skalt vera dømdur.

Hvat tey gera innanveggja rakar hvørki teg ella meg. Eitt er púra vist, um øll vóru avdúkað í mun til, hvat gongur ella gekk fyrri seg, tá hevði tað nokk ikki verið verri hjá

teimum enn hjá øllum okkum.

Og tá ið tú ert liðugur við LGBT, leggur tú eftir øðrum politiskum flokkum. Eg vóni at ein og hvør setir sín kross eftir síni egnu sannføring og ikki lurtar eftir Jógvan á Lakjuni.

Eg seti tær hendan spurning:

Vilt tú siga, at Gud ikki hevur skapt tey samkyntu við teimum eginleikum, sum tey hava?

Ella at tey ikki eru unik, tað sama sum tú og eg?

Tú remsar alt upp, sum hesi skulu oyðileggja. Hvat hugsar tú fyrri tær?

Aftur kunnu vit lesa í Halgubólk, Dømi ikki fyrri at tú sjálvur ikki skalt verða dømdur.

Ella annað sum er líka so álvarsamt: »Alt tað sum tit gera ímóti mínum minstu, tað gera tit ímóti mær«.

Enn ein áminning til politikararnar

Bjarni Hansen

blikksmiður, Runavík

Eg skrivaði fríggjadagin tann 12. juni nøkur orð í Sosialinum 66 um eina lóg um bjál-

ingarstuðul. Hugsaði, at kanska onkur annar mintist hesa lógina, men eingin hevur reagerað - ikki eingang landsfelagið hjá okkum pensionistum.

Tað hevði ikki koppað nakrari fíggjarlóg, um okkara politikarar hugsaðu meira um teir trupulleikar,

fólk hava at dragast við. Og teir kundu bara fingið sett hesa lógina í kraft aftur, so hevði tað munað væl.

Um tað kundi hjálpt teimum, sum hava brúk fyrri hjálpi, hevði tað verið til stóra nyttu. At hjálpa teimum, sum klára seg, er ikki brúk fyrri, so nú haldi eg, at politikararnir

skulu hyggja at, hvar hjálpi veruliga er fyrri neyðini.

Haldi eisini, at annað kundi verið gjørt fyrri at hjálpt teimum pensionistum, sum eru stakir, tí teir eru ofta nógv verri fyrri enn teir giftu, tí útreiðslurnar eru tær somu, men inntøkurnar ikki.